

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 4 Sayı: 18

Volume: 4 Issue: 18

Yaz 2011

Summer 2011

ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE YAZ KUR'AN KURSLARI (ELAZIĞ ÖRNEĞİ)
"ACCORDING TO OPINIONS OF TEACHERS OF THE SUMMER QURAN COURSES
(CASE OF ELAZIG)"

Şuayip ÖZDEMİR*

Rahime KAVAK**

Özet

Yaz Kur'an kursları, en az ilköğretim 5. sınıfı bitirmiş olan öğrencilere yönelik olarak yaz aylarında camiler, Kur'an kursları ve belirlenen diğer mekanlarda açılan 2 ay süreli kurslardır. Bu kurslara kayıtlar, ilk ve orta öğretim kurumlarının yıl sonu tatiline girdiği ilk hafta yapılır, ikinci haftadan itibaren de öğretime başlanır.

Araştırmada Elazığ il merkezinde ve köylerinde görev yapan 70 Kur'an kursu öğreticisine Yaz Kur'an kursları ile ilgili olarak anket uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler ışığında Yaz Kur'an kurslarında karşılaşılan problemler tespit edilmiştir. En son olarak tespit edilen bu problemlerin çözümüne ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Diyanet İşleri Başkanlığı, Yaz Kur'an Kursu, Kur'an Kursu Öğreticisi, Cami, Müfredat Programı.

Abstract

The Summer Quranic courses are about the students who finished the first five years of Primary School education. They are held in two months in the determined places. The courses are realized when the Primary and Secondary schools are closed. After the second week of the summer holiday the courses begin.

We realized a survey among 70 teachers teaching the Quran in the city center or towns of Elazığ about the summer Quran Teaching courses. We determined problems happening during the Quran teaching courses and developed proposals about their solutions.

Key Words: Department Of Religious Affairs, The Summer Quran Teaching Courses, Tutorial Of The Quran, Mosque, Curriculum Program.

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

** Arş. Gör. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim DKAB Eğitimi Bölümü.

1. Problem

Yaz aylarında açılan Yaz Kur'an kursları yaygın din eğitimi (Din Eğitimi Alt Komisyonu Raporu, 1983: 28, Tosun, 1993: 56) adı altında câmilerde yürütülen din eğitimi etkinlikleridir.

Yaz Kur'an kursları, en az ilköğretim 5. sınıfı bitirmiş olan öğrencilere yönelik olarak Kur'an-ı Kerim'i ve mealini öğrenebilmeleri, dini bilgilerini geliştirebilmeleri amacıyla 'Mili Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetiminde, yaz aylarında camiler, Kur'an kursları ve belirlenen diğer mekanlarda açılan 2 ay süreli kurslardır. Bu kurslara kayıtlar, ilk ve orta öğretim kurumlarının yıl sonu tatiline girdiği ilk hafta yapılır, ikinci haftadan itibaren de öğretime başlanır. Yaz Kur'an kurslarından ilköğretim 5. sınıfı tamamlayan öğrencilerden lise son sınıfa kadar tüm ilk ve ortaöğretim kademelerinden öğrenciler yararlanır (Durmuş vd., 2006: 10).

Diyanet İşleri Başkanlığı, uzun yıllardan beri devam eden Yaz Kur'an kurslarında 2005 yılından itibaren yeniden yapılandırma çalışmalarına başlamıştır. Belirlenen eğitim ilke ve hedefleri doğrultusunda yeni bir eğitim anlayışı benimsenmiştir. Yaz Kur'an kurslarına devam eden öğrencilerin eğitim ihtiyaçları, eğitimin süresi, öğrenci velilerinin tatil programları, eğitimin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi vb. etkenler dikkate alınarak Yaz Kur'an kurslarında "kurulmuş sistem"e geçilmiştir. Kur sisteminin uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla Yaz Kur'an kurslarında "dönem esaslı" benimsenmiş ve kurslar üç haftalık üç dönem halinde düzenlenmeye başlanmıştır (Aydın, 2007a: 20-24, Aydın, 2007b: 11-14).

Kur esasına göre hazırlanan "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı" 2005 yılında uygulamaya konulmuş ve basılarak bütün öğreticilere ulaştırılmıştır. Programda haftada 10 saat Kur'an-ı Kerim, 2 saat İbadet, 1 saat İtikat, 1 saat Ahlak ve 1 saat Siyer dersi yer almaktadır (Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı, 2005).

Yeni uygulama ile Kur'an kursları daha verimli ve başarılı hale gelmiştir. Her ne kadar yeni sisteme uyumda ve uygulamada problemler yaşansa da, kur sistemine göre oluşturulan ve öğrenen merkezli çerçeveye esnek program temeline dayalı yeni uygulama zamanla daha iyi hale gelecek (Önder, 2008: 276) ve önümüzdeki yıllarda diğer kurslarda da uygulanacaktır (Aydın, 2007c: 38-42).

Söz konusu programın, öngörülen yeni eğitim anlayışına göre etkin ve verimli biçimde uygulanabilmesi için öğreticilerin eğitimi bağlamında materyal geliştirme çalışmaları başlatılmıştır. Yaz Kur'an kursları için; "Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu", "Dinimizi Öğreniyoruz" öğretici kitabı ve "Görsel-İşitsel Materyal Seti II" geliştirilmiştir.

Yaz Kur'an kurslarında görev alacak personelin tamamının, 2005 yılından itibaren her yıl Haziran ayında mahallinde bir hafta süreli hizmet içi eğitim seminerine alınması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, taşra teşkilatında görev yapan tüm personele yönelik olarak iki kez, bizzat Diyanet İşleri Başkanının katılımıyla canlı yayınlı uzaktan eğitim programı gerçekleştirilmiştir (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010).

Yaz Kur'an Kursları öğretici (Karataş vd., 2007) ve öğrenci kitabı (Açık vd., 2007) bu program çerçevesinde ilk defa hazırlanarak basımı ve dağıtımı yapılmıştır. Öğreticiler için hazırlanan kılavuz kitapta kurslarla ilgili genel bilgi, amaçlar, temel beceriler, değerler, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler, öğretici nitelikleri, öğrenme-öğretme ilkeleri ve yöntemleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer almıştır (Durmuş vd., 2006: 10).

Diyanet İşleri Başkanlığının Yaz Kur'an kurslarına gereken önemi vermesi ve bu yönde teşvik edici adımlar atması, kursa devam eden öğrencilerin sayısında büyük oranda artış yaşanmasına sebep olmuştur. 2000 yılında 715173 olan bu sayı 2009 yılında 1881637'e ulaşmıştır (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010).

"Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı"nın geliştirilmesi, ders materyallerinin hazırlanması, kurs binalarının iyileştirilmesi, öğreticiler için hizmet içi eğitim kurslarının

düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması, Diyanet İşleri Başkanlığının yaygın din eğitiminin geliştirilmesi ve bu eğitimi veren personelin kalitesinin yükseltilmesi bağlamında gerçekleştirdiği ciddi projelerdendir (Köken, 2005: 26-29).

Diyanet İşleri Başkanlığının Yaz Kur'an kurslarına yönelik teşebbüslerinin uygulamaya nasıl yansıdığı, kurs esnasında yaşanabilecek problemlerin neler olduğu ve bu konuda din görevlilerinin nasıl bir bakış açısına sahip olduğu araştırılması gereken hususlardandır.

Bu doğrultuda araştırmanın temel problemi;

"Kur'an Kursu öğretmenlerinin Yaz Kur'an kurslarına yönelik görüşlerini tespit ederek değerlendirmektir."

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kur'an kursu öğretmenlerinin Yaz Kur'an kurslarına yönelik görüşlerini çeşitli yönleri ile ele alan bu araştırma, öncelikle Yaz Kur'an kursları ile ilgili düşüncelerine ilişkin mevcut durumun belirlenmesini amaçlamaktadır.

Bu çalışma, Kur'an kursu öğretmenlerinin Yaz Kur'an kursları ile ilgili görüşlerini belirlemek açısından önem taşımaktadır.

3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Araştırmanın gerçekleştiği dönemde Elazığ il merkezinde ve köylerinde görev yapan Kur'an kursu öğretmenleriyle,

2. Kur'an kursu öğretmenlerinin Yaz Kur'an kurslarına yönelik görüşlerini tespit amacıyla düzenlenen anket formunda bulunan anket maddeleriyle sınırlandırılmıştır.

4. Yöntem

Araştırma, Kur'an kursu öğretmenlerinin herhangi bir konudaki görüşlerini ve değerlendirmelerini içeren araştırmalar alan araştırması adını aldığı için, "Alan Araştırması" (Arseven, 2001: 101-102, Ural vd., 2005: 19) türüne bir örnektir. Araştırmada veri toplamak üzere, "Anket (Sorgu Kâğıdı) Tekniği" uygulanmıştır (Ural vd., 2005: 22).

5. Verilerin Çözümlemesi

Elazığ il merkezinde ve köylerinde görev yapan Kur'an kursu öğretmenlerinin Yaz Kur'an kurslarına yönelik görüşlerini tespit amacıyla hazırlanan anket formundan elde edilen verilerle ve katılımcıların kişisel özellikleriyle ilgili olarak, betimsel istatistik teknikleri kullanılarak, frekans ve yüzdelik dağılımlar vb. bulgular sunulmuştur.

Ayrıca, Kur'an kursu öğretmenlerinin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan, "Başka" seçeneğine ya da boş yerlere yazdıkları notlardan elde edilen veriler de değerlendirilmiştir. Analiz ve çözümlenmeler SPSS paket programından yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

6. Bulgular ve Yorum

6.1. Cinsiyet

Tablo 1: Öğreticilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	61	87,1
Erkek	9	12,9
Toplam	70	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 12,9’u erkek, % 87,1’i kadındır.

Görüldüğü gibi ankete katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 87,1) bayandır. Türkiye genelinde de Kur’an kurslarında görev yapan 9.775 öğreticinin 8.693’ü bayandır. (Diyanet İşleri Başkanlığı İstatistikleri 2008, 2009: 111). Çıkan sonuç bayanların Kur’an kurslarına ilgi düzeylerinin yüksek olduğunu ve bu durumun açılan kurs sayısına olumlu yönde yansıdığını ortaya koymaktadır.

6.2. Yaş

Tablo 2: Öğreticilerin Yaş Düzeylerine Göre Dağılımı

Yaş	Sayı	%
18-25	5	7,1
26-33	49	70
34-41	10	14,3
42-49	5	7,1
50 ve üzeri	1	1,4
Toplam	70	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 70’i 26-33 arası yaş düzeyinde, % 14,3’ü 34-41 arası yaş düzeyindedir.

Araştırmada her yaş düzeyinden öğreticinin yer aldığı görülmektedir.

6.3. Mesleki Kıdem

Tablo 3: Öğreticilerin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki Kıdem	Sayı	%
1-5	41	58,6
6-10	17	24,3
11-15	3	4,3
16-20	2	2,9
21-25	4	5,7
26 ve üzeri	3	4,3
Toplam	70	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi hizmet yılı en çok 1-5 (% 58,6) ile 6-10 (% 24,3) yılları arasında yoğunlaşmaktadır.

Çıkan sonuçtan mesleğinin ilk 10 yılını dolduran öğretmenlerin oranının yüksek olduğu (% 82,9) anlaşılmaktadır.

6.4. Mezun Olunan Okul

Tablo 4: Öğreticilerin Mezun Oldukları Okula Göre Dağılımı

Okul	Sayı	%
İmam Hatip Lisesi	9	12,9
İlahiyat Ön lisans	24	34,3
İlahiyat Lisans	35	50
Açık Öğretim İktisat	2	2,9

Toplam	70	100
---------------	----	-----

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmenlerin mezun olduğu okullar arasında İlahiyat Lisans mezunları ilk sırada yer almaktadır (% 50). İkinci sırada İlahiyat Ön lisans mezunları gelmektedir (% 34,3). % 12,9'u ise İmam Hatip Lisesi mezunudur.

Görüldüğü gibi Kur'an kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (% 84,3) yüksek öğrenim mezunudur. İmam-Hatip Lisesi mezunlarının oranı oldukça düşüktür. Bu sonuç öğretmenlerin öğrenim düzeylerini, bilgili ve donanımlı olmalarını göstermesi açısından son derece önemlidir.

6.5. Kadro

Tablo 5: Öğreticilerin Kadro Durumlarına Göre Dağılımı

Kadro	Sayı	%
Kadrolu Kuran Kursu Öğreticisi	16	22,9
Sözleşmeli Kuran Kursu Öğreticisi	54	77,1
Toplam	70	100

Tablodan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (% 77,1) sözleşmeli Kur'an kursu öğreticisi olduğu anlaşılmaktadır. % 22,9'u ise kadrolu Kuran kursu öğreticisidir.

6.6. Görev Yeri

Tablo 6: Öğreticilerin Görev Yerlerine Göre Dağılımı

Görev Yeri	Sayı	%
Köy	6	8,6
Kasaba	7	10
İlçe merkezi	-	-
İl merkezi	57	81,4
Toplam	70	100

Öğreticilerin büyük çoğunluğu (% 81,4) il merkezinde, % 8,6'sı köyde, % 10'u kasabada görev yapmaktadır.

Buna göre cami dışındaki Yaz Kur'an kurslarının büyük çoğunlukla il merkezlerinde açıldığını söyleyebiliriz.

6.7. Hafızlık Durumu

Tablo 7: Öğreticilerin Hafızlık Durumuna Göre Dağılımı

Hafızlık	Sayı	%
Hafız	19	27,1
Hafız değil	51	72,9
Toplam	70	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 27,1'i hafız, % 72,9'u hafız değildir. Öğreticilerin yaklaşık üçte birinin hafız olması Kur'an öğreticiliği mesleğini yerine getiren kişilerde bulunması gerekli bir nitelik açısından önemli sayılmaktadır.

6.8. Yaz Kur'an Kursları Öncesi Personele Verilen Eğitim Seminerini Nasıl Buldukları

Tablo 8: Öğreticilerin Yaz Kur'an Kursları Öncesi Personele Verilen Eğitim Seminerini Nasıl Bulduklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Seminer	Sayı	%
Çok faydalı	4	5,7
Faydalı	29	41,4
Az faydalı	16	22,9
Faydasız	21	30
Toplam	70	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 41,4'ü kurs öncesi personele verilen eğitim seminerini faydalı bulmaktadır. Beşte biri (% 22,9) az faydalı bulmaktadır. % 30'u ise eğitim seminerini faydasız bulmaktadır.

Görüldüğü gibi öğretmenlerin yarısından fazlası (% 70) kurs öncesi düzenlenen eğitim seminerini faydalı bulmaktadır. Bu sonuç, öğretmenlerin bilgili ve donanımlı olmalarını sağlama açısından eğitim semineri ile hedeflenen amaçlara ulaşıldığını ortaya koymaktadır.

6.9. Eğitim Seminerini Faydasız Buluyorlarsa Nedenleri

Tablo 9: Öğreticilerin Eğitim Seminerini Faydasız Buluyorlarsa Nedenlerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Faydasız	Sayı	%
Süre çok uzun	2	9,5
Süre çok kısa	1	4,8
Aynı bilgiler tekrar ediliyor	18	85,7
Toplam	21	100

Tablodan eğitim seminerini faydasız bulanların tamamına yakınının (% 85,7) "Aynı bilgiler tekrar ediliyor" düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır.

Başka:

Kur'an kursu öğretmenleri eğitim seminerini faydasız bulmalarına ilişkin olarak görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

- Eğitim seminerinde sürekli aynı konular anlatılıyor.
- Süre çok uzun tutuluyor, iki gün yeterlidir.
- Seminerlerin içeriği değişmelidir.
- Materyallerin değiştirilmesi gerekmektedir.
- Seminerler uzman kişiler tarafından verilirse daha faydalı olacaktır.
- Aynı konuların tekrarı olduğu için yeterli bilgilendirme olmuyor.
- Aynı kişiler aynı bilgileri tekrar ettikçe zaman kaybı oluyor.

6.10. Yaz Kur'an Kurslarını Nerede Yaptıkları

Tablo 10: Öğreticilerin Yaz Kur'an Kurslarını Nerede Yaptıklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Nerede	Sayı	%
Cami içinde	-	-
Camide müstakil bölümde	2	2,9
Ayrı Kur'an Kursu binasında	68	97,1
Toplam	70	100

Tablo 10'da görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamına yakını (% 97,1) ayrı Kuran kursu binasında ders yapmaktadır. Camide müstakil bölümde ders yapanların oranı ise % 2,9'dur.

Çıkan sonuç cami dışındaki Yaz Kur'an kurslarının tamamına yakınının (% 97,1) müstakil bir kurs binasında açıldığını ortaya koymaktadır.

6.11. Yaz Kur'an Kurslarında Öğreticilere Sunulan İmkânları Yeterli Bulup Bulmadıkları

Tablo 11: Öğreticilerin Yaz Kur'an Kurslarında Kendilerine Sunulan İmkânları Yeterli Bulup Bulmadıklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

İmkân	Sayı	%
Oldukça yeterli	1	1,4
Yeterli	11	15,7
Kısmen yeterli	22	31,4
Yetersiz	36	51,4
Toplam	70	100

Tablodan öğretmenlerin yarısından fazlasının (% 51,4) öğretmenlere sunulan imkânları yeterli bulmadıkları anlaşılmaktadır. Kısmen yeterli bulanların oranı % 31,4, yeterli bulanların oranı ise % 15,7'dir.

Görüldüğü gibi öğretmenler Yaz Kur'an kurslarında kendilerine sunulan imkanları yeterli bulmamaktadırlar. Bu sonuç, Diyanet İşleri Başkanlığının ve müftülüklerin kursların verimli bir şekilde yürütülmesine yönelik olarak öğretmenlere sunulması gerekli önlemlere dikkat çekmesi açısından son derece önemli sayılmaktadır.

2008 yılında Çorum'da Yaz Kur'an kurslarında görev yapan Kur'an kursu öğretmenlerine yönelik yapılan araştırmada da, katılımcıların yarısından fazlası (% 69,1) Yaz Kur'an kurslarında sunulan imkanları yeterli bulmadıklarını ifade etmektedirler (Işıkdoğan vd., 2008: 216).

6.12. Ders Verdikleri Yerde Mevcut Olan Araç Gereçler

Tablo 12: Öğreticilerin Ders Verdikleri Yerde Mevcut Olan Araç Gereçlerin Neler Olduğuna İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Araç Gereç	Sayı	%
Sıra	63	25,2
Yazı tahtası	52	20,8
Projeksiyon makinesi	18	7,2
Bilgisayar	18	7,2
Teyp	17	6,8
Hiç biri	-	-
Toplam		100

Tablo 12'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 20,8'ine göre ders verdikleri yerde yazı tahtası bulunmaktadır. Öğrenci sırası var diyenlerin oranı % 25,2'dir. Projeksiyon makinesi (% 7,2), bilgisayar (% 7,2) ve teyp (% 6,8) var diyenlerin oranı ise oldukça düşüktür.

Öğreticilerin ifadelerine göre Yaz Kur'an kurslarında bilgisayar, tepegöz ve öğrenci sırası gibi eğitim öğretim için gerekli olan araç gereçler yeterince bulunmamaktadır.

Başkurt'un (2007) İstanbul ve ilçelerinde gerçekleştirdiği araştırmasında da Yaz Kur'an kurslarında yazı tahtası dahil yardımcı ders araç gereçlerinin yeterince bulunmadığı anlaşılmaktadır (Başkurt, 2007: 208).

6.13. Yaz Kur'an Kurslarında En Az 15 Öğrenci Bulmakta Zorluk Çekip Çekmedikleri

Tablo 13: Öğreticilerin Yaz Kur'an Kurslarında En Az 15 Öğrenci Bulmakta Zorluk Çekip Çekmediklerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrenci Bulma	Sayı	%
Evet	6	8,6
Hayır	64	91,4
Toplam	70	100

Tablo 13'te görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamına yakını (% 91,4) Yaz Kur'an kurslarında öğrenci bulmakta zorluk çekmemekte, % 8,6'sı ise zorluk çekmektedir.

Buna göre halkımızın Yaz Kur'an kurslarına ilgi gösterdiği ve öğretmenlerin kurs açabilmek için öğrenci bulmada sıkıntı yaşamadığı ortaya çıkmaktadır.

6.14. 15 Öğrenci Sayısının En Az Ne Kadar Olması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 14: Öğreticilerin 15 Öğrenci Sayısının En Az Ne Kadar Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrenci Sayısı	Sayı	%
5	2	2,9
10	57	81,4
12	11	15,7
Toplam	70	100

Tablodan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (% 81,4) Yaz Kur'an kursu açabilmek için 10 öğrenci bulunmasını yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. % 15,7'si 12 öğrenci bulunmasının yeterli olacağını düşünmektedir. 5 öğrenci bulunmasının yeterli olacağını söyleyenler ise en düşük orana sahiptir (% 2,9).

Görüldüğü gibi öğretmenler Tablo-13’de kurs açabilmek için 15 öğrenci bulmakta zorluk çekmediklerini ifade etmelerine rağmen, kurs açabilmede 10 öğrenci bulmanın yeterli görülmesini istemektedirler.

6.15. Camilerde Verilen Din Eğitiminde En Az İlköğretimin 5. Sınıfını Bitirmiş Olma Şartını Doğru Bulup Bulmadıkları

Tablo 15: Öğreticilerin Camilerde Verilen Din Eğitiminde En Az İlköğretimin 5. Sınıfını Bitirmiş Olma Şartını Doğru Bulup Bulmadıklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

5. Sınıfı Bitirme Şartı	Sayı	%
Evet	12	17,1
Hayır	58	82,9
Toplam	70	100

Tablo 15’te görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 82,9) camilerde verilen din eğitiminde ilköğretimin 5. sınıfını bitirmiş olma şartını doğru bulmamaktadır.

6.16. En Az İlköğretimin 5. Sınıfını Bitirmiş Olma Şartını Taşımayan Öğrencilerin Yaz Kur’an Kursuna Gelmek İstemelerine İlişkin Görüşleri

Tablo 16: Öğreticilerin En Az İlköğretimin 5. Sınıfını Bitirmiş Olma Şartını Taşımayan Öğrencilerin Yaz Kur’an Kursuna Gelmek İstemelerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Şartı Taşımama	Sayı	%
Evet	70	100
Hayır	-	-
Toplam	70	100

Tablo 16’da görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamı (% 100) ilköğretim 5. sınıfı bitirmemiş öğrencilerin Yaz Kur’an kurslarına gelmek istediklerini ifade etmektedir.

6.17. 5. Sınıfı Bitirmiş Olma Şartını Taşımayan Öğrencilerin Yaz Kur’an Kursuna Gelmelerini Önlemede Yaşadıkları Sıkıntılar

Öğreticiler 5. sınıfı bitirmemiş öğrencilerin Yaz Kur’an kursuna gelmelerini önlemede yaşadıkları sıkıntılara ilişkin olarak şu ifadeleri yazmışlardır:

- Veliler çocuklarını ısrarla göndermek istemektedirler.
- Kursa kabul etmek istemediğimizde bize olumsuz bakıyorlar.
- Kursa gelmeyin dediğimizde kursun kapısında saatlerce ağlıyorlar.
- Velilerin bu yönde bir yasaklamadan haberi yok.

6.18. Müftülük Yetkililerinin Yaz Kur’an Kurslarında Gerekli Denetim ve Rehberliği Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşleri

Tablo 17: Öğreticilerin Müftülük Yetkililerinin Yaz Kur’an Kurslarında Gerekli Denetim ve Rehberliği Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Müftülük Denetimi	Sayı	%
Evet	58	82,9
Hayır	1	1,4
Kısmen	11	15,7
Toplam	79	100

Tablo 17’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğuna göre (% 82,9) müftülük yetkilileri Yaz Kur’an kurslarında gerekli denetim ve rehberliği yapmaktadır.

6.19. Müftülüğün Hangi Konularda Yardımcı Olmasını Bekledikleri

Öğreticilerin müftülükten beklentilerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- Gerekli materyalleri, ders araç ve gereçlerini temin etme.
- Kursların fiziki şartlarını iyileştirme.
- Öğrencilere kitap desteğinde bulunma.
- Personeline sevgi ile yaklaşma.
- Kayıtsız kurslar konusunda çözüm bulma.

- Öğreticilerin sıkıntılarını ciddiye alıp değerlendirme.
- Kursların ihtiyaçları ile yakından ilgilenme.
- Yeterince rehberlik hizmeti verme.
- Personeline değer verme.
- Öğrencilere hediye vermede öğretmenlere destek olma.
- Farklı kişileri kurslara getirmek suretiyle öğrencilerle konuşmalarını sağlama.
- Seminerleri daha profesyonel hocalara verdirme.
- Yaz kurslarını halka tanıtmaya.
- Yardımcı öğretici görevlendirme.

6.20. Kur'an Kurslarında Uygulanan Kur Sistemine İlişkin Görüşleri

Tablo 18: Öğreticilerin Kur'an Kurslarında Uygulanan Kur Sistemine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Kur Sistemi	Sayı	%
Gerekli ve uygulanabilir	36	51,4
Gerekli ancak uygulanabilir değil	34	48,6
Gereksiz	-	-
Toplam	70	100

Tablo 18'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 51,4'ü kur sistemini "Gerekli ve uygulanabilir", % 48,6'sı ise "Gerekli ancak uygulanabilir değil" olarak ifade etmektedir.

Önder'in (2009) Sivas il merkezinde açılan Yaz Kur'an kurslarına katılan öğrencilere yönelik araştırmasında, özellikle camilerde düzenlenen kurslarda 3 kuru tamamlanamadığı görülmektedir (Önder, 2009: 31). Bu konuda farklı yerlerde açılan kurslarda yapılacak araştırma sonuçları, araştırmanın bu bulgusunu aydınlatacaktır.

6.21. Kur'an Kurslarında Uygulanan Kur Sistemini "Gerekli Ancak Uygulanabilir Değil" veya "Gereksiz" Olarak Kabul Etmelerinin Nedenleri

Öğreticilerin kur sisteminin uygulanabilirliğine yönelik düşünceleri ana hatları ile şu hususlardan oluşmaktadır:

- Kur sistemini uygulamada zorluk yaşıyoruz.
- Mekân yetersizdir.
- Bir tek sınıfta ayrı ayrı kurlarda aynı anda ders verme ciddi sıkıntı oluşturmakta ve bu yüzden uygulanamamaktadır.
- Öğrencilerin devamsızlık yapmaları uygulamada aksamalara neden olmaktadır.
- Öğrencilerin bilgi seviyelerinin aynı olmayışı sorun oluşturmaktadır.
- Öğrenci sayısının fazlalığından dolayı uygulamada zorluk yaşanıyor.
- Süre yeterli olmuyor.
- Öğrenciye kur sistemini kavratamıyoruz.
- Kursa katılanların yaş farklılığı kur sistemini olumsuz yönde etkilemektedir.
- Kurs süresi içinde bitirilememektedir.
- Kur'an için gerekli ve uygulanabilir. Ancak ibadet-itikat-siyer-ahlak dersleri için kesinlikle uygulanabilir değil.
- Tek görevli yeterince başarılı olamamaktadır.

2008 yılında Çorum'da yapılan bir çalışmada, Kur'an kursu öğretmenleri kur sistemini uygulamadaki aksaklık ve olumsuzluklarla ilgili olarak; eğitim mekanlarının fiziksel açıdan yetersiz kaldığı, öğrenci sayısının fazlalığına rağmen yeterince öğreticinin görevlendirilmediği, kurs başlamadan önce velilere yönelik yeterince bilgilendirmenin yapılmadığı, tek sınıflı Kur'an kurslarında ve camilerde 3 kuru aynı anda uygulamanın zor olduğu, 3 saat içerisinde 3 kura tek sınıfta ders vermede sıkıntı yaşandığı, yaş farklılıklarının öğretimi olumsuz yönde etkilediği, kurslarda yeterince görsel ve işitsel materyalin bulunmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir (Işıkoğan vd., 2008: 220).

6.22. MEB İlköğretim Müfettişlerinin Yaz Kur'an Kurslarını Denetlemesini Nasıl Buldukları

Tablo 19: Öğreticilerin MEB İlköğretim Müfettişlerinin Yaz Kur'an Kurslarını Denetlemesini Nasıl Bulduklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Denetleme	Sayı	%
Faydalı	26	37,1
Faydasız	44	62,9
Toplam	70	100

Tablo 19'da görüldüğü gibi öğretmenlerin yarısından fazlası (% 62,9) ilköğretim müfettişlerinin Yaz Kur'an kurslarını denetlemesini faydasız bulmaktadır. % 37,1'i ise ilköğretim müfettişlerinin kursları denetlemesini faydalı bulmaktadır.

Görüldüğü gibi öğretmenler ilköğretim müfettişlerinin Yaz Kur'an kurslarını denetlemesini faydasız bulmaktadır. Öğreticilerin görüşlerinden hareketle kursları Diyanet İşleri Başkanlığı görevlilerinin denetlemesinin uygulamada karşılaşılan problemlere çözüm bulma ve öğretmenlere rehberlik etme açısından daha faydalı olacağını söyleyebiliriz.

6.23. Öğrencilerin Yaz Kur'an Kursuna İlgilerine İlişkin Görüşleri

Tablo 20: Öğreticilerin Öğrencilerin Yaz Kur'an Kursuna İlgilerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrenci İlgisi	Sayı	%
Oldukça ilgililer	35	50
İlgililer	31	44,3
Kısmen ilgililer	3	4,3
İlgisizler	1	1,4
Toplam	70	100

Tablo 20'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 50'si öğrencilerin Yaz Kur'an kurslarına oldukça ilgili olduğu, % 44,3'ü öğrencilerin Yaz Kur'an kurslarına ilgili olduğu görüşündedir. İlgisiz diyenlerin oranı ise çok düşüktür (% 1,4).

Buna göre öğrencilerin Yaz Kur'an kurslarına ilgilerinin yüksek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

6.24. Velilerin Yaz Kur'an Kursuna İlgilerine İlişkin Görüşleri

Tablo 21: Öğreticilerin Velilerin Yaz Kur'an Kursuna İlgilerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Veli İlgisi	Sayı	%
Oldukça ilgililer	17	24,3
İlgililer	29	41,4
Kısmen ilgililer	18	25,7
İlgisizler	6	8,6
Toplam	70	100

Tablo 21'de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 41,4'ü velilerin Yaz Kur'an kurslarına ilgili olduğu, % 24,3'ü velilerin Yaz Kur'an kurslarına oldukça ilgili olduğu görüşündedir. % 25,7'ine göre veliler kısmen ilgi duymaktadır. İlgisiz diyenlerin oranı ise çok düşüktür (% 8,6).

Çıkan sonuç halkımızın Yaz Kur'an kurslarına ilgisinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç halkımızın çocuklarının Kur'an öğrenmelerine verdikleri önemi ve örgün eğitimde eksik kalan dini bilgilerini bu kurslarda tamamlamalarını istemelerini ortaya koyması açısından son derece dikkate değerdir.

6.25. Yaz Kur'an Kursları İçin Velilere Yönelik Toplantı, Seminer ve Kültürel Etkinlikleri Ne Kadar Sıklıkla Yaptıkları

Tablo 22: Öğreticilerin Yaz Kur'an Kursları İçin Velilere Yönelik Toplantı, Seminer ve Kültürel Etkinlikleri Ne Kadar Sıklıkla Yaptıklarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Velilere Toplantı	Sayı	%
Her zaman	5	7,1
Ara sıra	53	75,7

Hiç	12	17,1
Toplam	70	100

Tablo'da görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 75,7) velilere yönelik toplantı, seminer ve kültürel etkinlikleri ara sıra yapmaktadır. Öğreticilerin % 17,1'i ise velilere yönelik bu faaliyetleri hiç yapmamaktadır.

6.26. Yapılan Programlar Sonrası Öğrenci Kayıtlarında Artış Yaşanmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 23: Öğreticilerin Yapılan Programlar Sonrası Öğrenci Kayıtlarında Artış Yaşanmasına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrenci Kayıtlarında Artış	Sayı	%
Evet	31	53,4
Hayır	3	5,2
Kısmen	24	41,4
Toplam	58	100

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin % 53,4'üne göre yapılan programlar sonrası öğrenci kayıtlarında artış yaşanmaktadır. % 41,4'üne göre kısmen artış yaşanmaktadır. Artış olmadığını söyleyenlerin oranı ise çok düşüktür (% 5,2).

6.27. Öğrencilerle Ders Dışında Sosyal Etkinlik Yapmalarına İlişkin Görüşleri

Tablo 24: Öğreticilerin Öğrencilerle Ders Dışında Sosyal Etkinlik Yapmalarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Ders Dışı Sosyal Etkinlik	Sayı	%
Evet	49	70
Hayır	21	30
Toplam	70	100

Tablodan öğretmenlerin çoğunluğunun (% 70) öğrencilerle ders dışı sosyal etkinlik yaptıkları anlaşılmaktadır. Öğreticilerin % 30'u ise ders dışı sosyal etkinlik yapmamaktadır.

6.28. Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yaz Kur'an Kurslarında Yaptıkları Sosyal Etkinlikler

Öğreticilerin Yaz Kur'an kurslarında yaptıkları sosyal etkinlikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Öğrencileri geziye getirme.
- Piknik yapma.
- Çeşitli spor etkinlikleri düzenleme.
- Yıl sonu programları düzenleme.
- Bilgi yarışmaları yapma.
- Seviyelerine göre kitap okutma.
- Öğrencilere öğrendikleri konularla ilgili programlar hazırlatma.
- Bilgisayardan peygamberimizin hayatı ile ilgili çizgi film seyrettirme.
- Ders sonlarında bulmaca çözdürme.
- Resim çizdirme.
- İlahi ve şiir söyletme.

6.29. Müfredat Programındaki Konuların Öğrencilerin Seviyesine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

Tablo 25: Öğreticilerin Müfredat Programındaki Konuların Öğrencilerin Seviyesine Uygunluğuna İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Seviye	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	10	14,3
Katılmıyorum	46	65,7
Fikrim yok	2	2,9
Katılıyorum	12	17,1
Tamamen katılıyorum	-	-
Toplam	70	100

Tablo 25'te görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 80) müfredat programındaki konuların öğrencilerin seviyesine uygun olduğu görüşüne katılmamaktadır. Katılanların oranı ise % 17,1'dir.

Öğreticilerin büyük çoğunluğunun (% 80) uygulamadaki gözlemlerinden yola çıkarak müfredat programındaki konuların öğrencilerin seviyesinin üzerinde olduğu yönünde görüş belirtmesi son derece anlamlıdır. Diyanet İşleri Başkanlığının bu sonuçtan hareketle öğrencilerin seviyelerine uygun ve onların günlük yaşamlarında karşılaştığı sorunlara ağırlık veren yeni bir müfredat programı hazırlamasın yararlı olacağını ifade edebiliriz.

6.30. Müfredat Programında Derslerin Gereği Gibi İşlenmesi İçin Yeterli Sürenin Ayrılmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 26: Öğreticilerin Müfredat Programında Derslerin Gereği Gibi İşlenmesi İçin Yeterli Sürenin Ayrılmasına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Süre	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	4	5,7
Katılmıyorum	39	55,7
Fikrim yok	2	2,9
Katılıyorum	21	30
Tamamen katılıyorum	4	5,7
Toplam	70	100

Tablo 26'da görüldüğü gibi öğretmenlerin yarısından fazlası (% 61,4) müfredat programında derslerin gereği gibi işlenmesi için sürenin yeterli olduğu görüşüne katılmamaktadır. Bu görüşe katılanların oranı ise % 35,7'dir.

Bu sonuç müfredat programının çok geniş olduğunu ve süresi içerisinde bitirilemediğini ortaya koymaktadır.

6.31. Konuların İçeriğinin Öğrencilerin İlgisini Çekecek Şekilde Düzenlenmesine İlişkin Görüşleri

Tablo 27: Öğreticilerin Konuların İçeriğinin Öğrencilerin İlgisini Çekecek Şekilde Düzenlenmesine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

İçerik	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	9	12,9
Katılmıyorum	50	71,4
Fikrim yok	1	1,4
Katılıyorum	9	12,9
Tamamen katılıyorum	1	1,4
Toplam	70	100

Tablo 27'de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 84,3) konuların içeriğinin öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlendiği görüşüne katılmamaktadır. Katılanların oranı ise % 14,3'tür.

6.32. Konuların Öğrencilerin Günlük Yaşam veya Sonraki Öğrenim Hayatında Kullanabilecekleri Nitelikte Olmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 28: Öğreticilerin Konuların Öğrencilerin Günlük Yaşam veya Sonraki Öğrenim Hayatında Kullanabilecekleri Nitelikte Olmasına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Günlük Yaşam	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	22	31,4
Katılmıyorum	37	52,9
Fikrim yok	-	-
Katılıyorum	11	15,7
Tamamen katılıyorum	-	-
Toplam	70	100

Tablo 28’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 84,3) konuların öğrencilerin günlük yaşam veya sonraki öğrenim hayatında kullanabilecekleri nitelikte olduğu görüşüne katılmamaktadır. % 15,7’si ise bu görüşe katılmaktadır.

Görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 84,3) derste işledikleri konuların öğrencilerin günlük yaşamlarına hitap etmediğini ve bu yüzden öğrencilerin konulara ilgi duymadığını (Tablo-27-% 84,3) ifade etmektedirler. Diyanet İşleri Başkanlığı bu konuda yeni bir çalışma başlatarak konuları öğrencilerin öğrenim düzeylerine göre ve günlük yaşamlarında gerekli olabilecek şekilde yeniden belirlemelidir.

6.33. Mevsimlik İş Göçü ve Tatil Zamanında Ders Yapılmasının Öğrencilerin Kursu Düzenli Olarak Devam Etmelerini Engellemesine İlişkin Görüşleri

Tablo 29: Öğreticilerin Mevsimlik İş Göçü ve Tatil Zamanında Ders Yapılmasının Öğrencilerin Kursu Düzenli Olarak Devam Etmelerini Engellemesine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Kursu Düzenli Devam	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	1	1,4
Katılmıyorum	6	8,6
Fikrim yok	-	-
Katılıyorum	41	58,6
Tamamen katılıyorum	22	31,4
Toplam	70	100

Tablodan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (% 90) mevsimlik iş göçü ve tatil zamanında ders yapılmasının öğrencilerin kursu düzenli olarak devam etmelerini engellediği görüşüne katıldığı anlaşılmaktadır. Bu görüşe katılmayanların oranı ise düşüktür (% 10).

Görüldüğü gibi mevsimlik iş göçü ve tatil zamanında ders yapılması öğrencilerin Yaz Kur’an kurslarına düzenli olarak devam etmelerini engelleyen bir faktör olmaktadır.

6.34. DİB Tarafından Hazırlanan Kılavuz Kitap ve Öğretici Kitabının Yeterli ve Yararlı Olmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 30: Öğreticilerin DİB Tarafından Hazırlanan Kılavuz Kitap ve Öğretici Kitabının Yeterli ve Yararlı Olmasına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Kılavuz Kitap Yeterli	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	7	10
Fikrim yok	2	2,9
Katılıyorum	48	68,6
Tamamen katılıyorum	13	18,6
Toplam	70	100

Tablo 30’da görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 87,2) kılavuz kitap ve öğretici kitabının yeterli ve yararlı olduğu görüşüne katılmaktadır. Kılavuz kitap ve öğretici kitabının yeterli ve yararlı olduğu fikrine katılmayanların oranı ise oldukça düşüktür (% 10).

Çıkan sonuçtan kılavuz kitap ve öğretici kitabının öğretmenler tarafından yeterli ve yararlı görüldüğü anlaşılmaktadır.

6.35. DİB Tarafından Hazırlanan Öğrenci Kitaplarının Yeterli ve Yararlı Olmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 31: Öğreticilerin DİB Tarafından Hazırlanan Öğrenci Kitaplarının Yeterli ve Yararlı Olmasına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrenci Kitap Yeterli	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	1	1,4
Katılmıyorum	4	5,7
Fikrim yok	1	1,4
Katılıyorum	49	70
Tamamen katılıyorum	15	21,4
Toplam	70	100

Tablo 31’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 91,4) öğrenci kitaplarının yeterli ve yararlı olduğu görüşüne katılmaktadır. Katılmayanların oranı ise % 7,1’dir.

Önder’in (2009) Sivas il merkezinde açılan Yaz Kur’an kurslarına katılan öğrencilere yönelik araştırmasında da, katılımcıların büyük çoğunluğu (% 84,6) kurslarda okutulan “Dinimizi Öğreniyoruz Yaz Kur’an Kursları Öğrenci Kitabı”ndan memnun olduklarını ifade etmişlerdir (Önder, 2009: 144).

6.36. DİB Tarafından Hazırlanan Görsel-İşitsel Materyal Setinin (CD) Yeterli ve Yararlı Olmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 32: Öğreticilerin DİB Tarafından Hazırlanan Görsel-İşitsel Materyal Setinin (CD) Yeterli ve Yararlı Olmasına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Materyal Seti Yeterli	Sayı	%
Hiç katılmıyorum	5	7,1
Katılmıyorum	16	22,9
Fikrim yok	4	5,7
Katılıyorum	42	60
Tamamen katılıyorum	3	4,3
Toplam	70	100

Tablo 32’de görüldüğü gibi öğretmenlerin yarısından fazlası (% 64,3) görsel ve işitsel materyal setinin yeterli ve yararlı olduğu görüşüne katılmaktadır. Öğretici (Tablo-30-% 10) ve öğrenci (Tablo-31-% 7,1) kitaplarındaki oranların aksine görsel-ışitsel materyal setinin yeterli ve yararlı olduğu fikrine katılmayanların oranı daha yüksektir (% 30).

6.37. Kur’an Kursu Öğreticilerinin Yaz Kur’an Kurslarında Karşılaştıkları Problemlerin Çözümüne İlişkin Olarak Diyanet İşleri Başkanlığından Beklentileri

Ankete katılan Kur’an kursu öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlerin çözümüne ilişkin olarak Diyanet İşleri Başkanlığından beklentileri nelerdir sorusuna verdiği cevaplar ana hatları ile şu hususlardan oluşmaktadır:

- Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kuran kurslarına yönelik olarak öğretmenlere gerekli materyalleri, ders araç ve gereçlerini sağlamalı.
- Köylerde ders saatleri öğleden sonraya alınmalı.
- Camilerde din eğitiminde ilkökul beşinci sınıfı bitirme şartı kaldırılmalı.
- Yaz Kur’an kurslarında sınıf sistemine geçilmeli.
- Yaz döneminde öğretmenlere tatil hakkı verilmeli.
- Seminerlerin süresi kısaltılmalı.
- Öğreticilere çocuk eğitimi ve psikolojisi hakkında uzman kişiler tarafından bilgi verilmeli.
- Müfettişler ve Diyanet İşleri Başkanlığı personeli öğretmenlere gereken değeri vermeli.
- Yeni camiler külliye şeklinde planlanmalı.

- Kur'an kurslarına bilgisayar ve projeksiyon makinesi temin edilmeli.
- Kurs mekanları öğretime elverişli hale getirilmeli.
- Öğretici sayısı artırılmalı.
- Öğrenci kitapları belli aralıklarla yenilenmeli.
- Kur sistemi değişmeli.
- Öğrenci kitapları öğrencilere ücretsiz dağıtılmalı.
- Kursların oyun alanı olmalı.

Sonuç ve Öneriler

Kur'an kursu öğretmenlerinin Yaz Kur'an kurslarına yönelik görüşlerini ele aldığımız bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğreticilerin büyük çoğunluğu bayandır.

Araştırmaya her yaş düzeyinden Kur'an kursu öğreticisinin katıldığı görülmektedir.

Öğreticilerin genelde 1-5 yıl ile 6-10 yıl arası görev yaptığı anlaşılmaktadır.

Öğreticiler ağırlıklı olarak İlahiyat Lisans mezunudur. İlahiyat ön lisans mezunları da önemli bir orana sahiptir. Bu sonuç Kur'an kursu öğretmenlerinin öğrenim düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu sözleşmeli Kur'an kursu öğreticisidir. Beşte biri ise kadrolu Kuran kursu öğreticisidir.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu il merkezinde görev yapmaktadır. Onda biri ise köyde çalışmaktadır.

Öğreticilerin yaklaşık üçte biri hafızlık belgesine sahiptir.

Öğreticilerin yarıya yakını Yaz Kur'an kursları öncesi kendilerine verilen eğitim seminerini faydalı bulmaktadır. Beşte biri az faydalı bulurken, yaklaşık üçte bir oranında öğretici ise faydasız bulmaktadır. Buna göre Yaz Kur'an kursları öncesi verilen eğitim seminerinin öğretmenler tarafından genelde faydalı bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak eğitim seminerini faydasız bulanların oranı da üzerinde önemle durulması gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim seminerini faydasız bulanlar ağırlıklı olarak "Aynı bilgiler tekrar ediliyor" fikrinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca seminerlerin içeriğinin değişmesi, materyallerin yetersizliği, hizmet içi eğitimin uzman kişiler tarafından verilmemesi ve sürenin uzunluğu eğitim seminerini faydasız bulmada ön plana çıkmaktadır.

Öğreticilerin tamamına yakını Yaz Kur'an kurslarını müstakil Kuran kursu binasında yapmaktadır.

Öğreticilerin yarısı Yaz Kur'an kurslarında sunulan imkânları yeterli bulmamaktadır. Yaklaşık üçte biri kısmen yeterli bulmaktadır. Yüzde on beş oranında öğretici ise sunulan imkânları yeterli bulmaktadır. Bu sonuç, Yaz Kur'an kurslarında öğretmenlere sunulan imkânların istenilen düzeyde olmadığını ortaya koyması açısından son derece önemli sayılmaktadır.

Öğreticilerin beşte birine göre ders verdikleri yerlerde sadece öğrenci sırası bulunmaktadır. İkinci sırada ise yazı tahtası gelmektedir. Projeksiyon makinesi, bilgisayar ve teyp var diyenlerin oranı ise oldukça düşüktür.

Bu sonuç öğretmenlerin klasik ders araç gereçlerinin dışında günümüzde derslerde

sürekli olarak kullanılan ve öğrencilerin derse aktif şekilde katılmalarını sağlayıcı araç gereçlerden yoksun olduklarını ortaya koymaktadır.

Öğreticilerin tamamına yakını öğrenci bulmakta zorluk çekmediğini ifade etmektedir. Bu sonuç il merkezinde açılan kurslarda öğrenci kayıtlarında sorun yaşanmadığını ortaya koymaktadır.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu kurs açabilmek için öğrenci sayısının 10 ile sınırlandırılması yönünde görüş belirtmektedir. Tablo-13'de öğretmenlerin tamamına yakını (% 91,4) öğrenci bulmakta zorluk çekmediklerini ifade etmelerine rağmen kurs açmada 15 öğrenci bulma şartının hafifletilmesini ve 10 öğrenci ile kurs açabilmeye izin verilmesini istemektedirler.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu camilerde din eğitiminde ilköğretim 5. sınıfı bitirme şartına katılmamaktadır.

Öğreticilerin tamamına göre ilköğretim 5. sınıfı bitirmeyen öğrenciler kursa gelmek istemektedir.

Öğreticiler beşinci sınıfı bitirmeyen çocukların kursa gelmelerini önlemede güçlük yaşadıklarını ifade etmektedirler. Velilerin çocuklarını ısrarla göndermek istemeleri, velilerin öğretmenlerin öğrencileri almak istemediklerini düşünmeleri ve öğrencilerin kursun kapısında ağlaması öğretmenlerin ifade ettikleri güçlükler arasında yer almaktadır.

Öğreticilerin büyük çoğunluğuna göre müftülük yetkilileri kurslara yönelik gerekli denetim ve rehberliği yapmaktadır. Bu sonuç müftülük yetkililerinin Yaz Kur'an kurslarına yönelik olarak öğretmenlere gerekli denetimi yaptıklarını ortaya koymaktadır. Ancak araştırmamızda öğretmenlerin yarısı kurslarda kendilerine sunulan imkanları yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir (Tablo-11-% 51,4). Buradan hareketle denetimlerin yeterince yapıldığını ancak sorunları çözmede yetersiz kaldığını söyleyebiliriz.

Öğreticiler gerekli materyalleri sağlama, kursların fiziki şartlarını iyileştirme, kayıtsız kurslar konusunda çözüm bulma, öğretmenlerin sıkıntılarını ciddiye alıp değerlendirme, kursların ihtiyaçları ile yakından ilgilenme, yeterince rehberlik hizmeti verme, yaz kurslarını halka tanıtmaya, öğrencilere hediye vermede öğretmenlere destek olma, farklı kişileri kurslara getirmek suretiyle öğrencilerle konuşmalarını sağlama, seminerleri daha profesyonel hocalara verdirme, personeline sevgi ile yaklaşma ve değer verme gibi hususlarda müftülüğten beklenti içerisindedir.

Öğreticilerin yarısı kur sistemini "Gerekli ve uygulanabilir", yarıya yakını "Gerekli ancak uygulanabilir değil" bulmaktadır. Kur sistemini gereksiz gören katılımcı bulunmamaktadır. Çıkan sonuç öğretmenlerin kur sistemini benimsediklerini, ancak uygulamada zorluk yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Kur sistemini uygulamanın zorluğu, mekânın yetersizliği, öğrencilerin devamsızlık yapmaları, öğrencilerin bilgi seviyelerinin ve yaş düzeylerinin aynı olmayışı, öğrenci sayısının fazla olması, zamanın yetersizliği, öğrenciye kur sistemini kavratmanın güçlüğü vb. nedenler Kur'an kursu öğretmenlerinin kur sistemini "gerekli ancak uygulanabilir değil" veya "gereksiz" olarak nitelendirmelerinde önemli bir faktör olmaktadır.

Öğreticilerin yarıdan fazlası ilköğretim müfettişlerinin kursları denetlemesini faydalı bulmamaktadır. Bu sonuç, ilköğretim müfettişlerinin din hizmeti uygulamalarına yabancılaşmalarını, bu durumun uygulamada sıkıntılara yol açması ve artık Kur'an kurslarının DİB müfettişlerince denetlenmesinin daha yararlı olacağını ortaya koymasından dolayı son derece önemlidir.

Araştırmamızda ulaşılan diğer bir önemli sonuç gerek öğrenciler gerekse velilerin Yaz Kur'an kurslarına yüksek düzeyde ilgi duymalarıdır. Buradan hareketle Yaz Kur'an kurslarının

öğrenciler ve veliler tarafından benimsendiğini ve kursa katılımın yüksek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Öğreticilerin büyük çoğunluğu velilere yönelik toplantı, seminer ve kültürel etkinlikleri ara sıra yapmaktadır. Öğreticilere göre yapılan bu programlar sonrası öğrenci kayıtlarında artış yaşanmaktadır.

Öğreticilerin çoğunluğu kurslarda öğrencilerle ders dışında sosyal etkinlik yaptıklarını ifade etmektedirler. Öğreticilerin öğrencilere yönelik ders dışı sosyal etkinlikler gerçekleştirilmesi ve bunu tüm kurslarda yaygınlaştırması öğrencilerin Yaz Kur'an kurslarına ilgisini artırmada önemli bir faktör olacaktır.

Gezi düzenleme, spor yapma, kitap okuma, çizgi film izleme, resim yapma, tenis oynama, bilgi yarışmaları yapma, kurs salonunda tiyatro düzenleme, şiir ezberletme, ilahi söyleme, bulmaca çözme gibi sosyal etkinlikler Kuran kursu öğretmenlerinin Yaz Kuran kurslarında öğrencilere yönelik gerçekleştirdikleri etkinliklerden öne çıkanlarıdır.

Müfredat programındaki konuların öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı, derslerin gereği gibi işlenmesi için sürenin yeterli olmadığı, konuların öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmediği, müfredat programındaki konuların öğrencilerin günlük yaşam veya sonraki öğrenim hayatında kullanabilecekleri nitelikte olmadığı, tatil zamanında ders yapılmasının öğrencilerin kursa düzenli olarak devam etmelerini engellediği, DİB tarafından hazırlanan görsel-işitsel materyal setinin, kılavuz kitap, öğretici kitabı ve öğrenci kitaplarının yeterli ve yararlı olduğu araştırmamızda ulaşılan önemli sonuçlardandır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunabiliriz:

1- Yaz Kur'an kursları başlamadan önce halk kurslarla ilgili yeterince bilgilendirilmelidir.

2- Yaz Kur'an kursları öncesi düzenlenen seminerlerde alanında uzman kişilere görev verilmelidir. Kur'an kursu öğretmenleri öğretim yöntemleri, çocuk psikolojisi, yetişkin eğitimi, iletişim, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı konularında eğitilmelidir.

3- Seminerlerin süresi kısaltılmalıdır. Her yıl tekrarlanan, aynı kişilerce verilen, içeriği değişmeyen ve bir hafta süren seminerler öğretmenlerde bıkkınlığa sebep olmaktadır.

4- Yaz Kur'an kursları sınıf ortamında yapılmalıdır. Sınıflara yazı tahtası, öğrenci sırası, projeksiyon makinesi, dini bilgiler içeren yardımcı ders kitapları, bilgisayar vb. ders araç gereçleri temin edilmelidir.

5- Müftülükler kurslarla gerekli şekilde ilgilenmeli, öğretmenlere rehberlik etmeli, onların ihtiyaç duyduğu ders araç gereçlerinin ve materyallerin temininde destek sağlamalıdır.

6- İlköğretim müfettişlerinin kursları denetlemesi uygulamasına son verilmelidir. Diyanet İşleri Başkanlığı müfettişlerinin kursları denetlemesi daha yararlı olacaktır.

7- Kurs açabilmek için getirilen 15 öğrenci bulma şartı kaldırılarak, 10 öğrenci bulmak yeterli görülmelidir.

8- Camilerde din eğitimi alabilmek için konan 5. sınıfı bitirme şartı ortadan kaldırılmalıdır.

9- Diyanet İşleri Başkanlığı kur sistemi ile ilgili detaylı bir araştırmada bulunarak bu sistemi yeniden yapılandırılmalıdır.

10- Öğreticiler derslerin yanı sıra öğrencilere yönelik sosyal aktivitelere ağırlık vermeli ve velilerle daha iyi bir diyalog içinde olmalıdır.

11- Müfredat programındaki konular öğrencilerin seviyesine uygun, günlük yaşamlarına hitap edecek ve ilgilerini çekecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

12- Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an kurslarına katılan öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun, onların dini bilgilerini artırıcı, ders verici kıssa ve hikayelerin yer aldığı kitaplar hazırlayarak ücretsiz dağıtılmalıdır.

13- Yaz Kur'an kurslarında öğrencilere zaman zaman müftü, vaiz ve İlahiyat Fakültelerinden öğretim elemanlarının çeşitli dini, ahlaki ve güncel konularda sohbet yapmaları sağlanmalıdır. Böyle bir uygulama öğrenciler üzerinde olumlu etkide bulunacaktır.

14- Yaz Kur'an kursları daha kısa sürede gerçekleştirilmelidir. Öğrencilerin öğretim yılının hemen sonunda kendilerini tekrar ders ortamında bulmaları ve öğreticilerin tatil yapmadan bütün bir yazı ders yaparak geçirmeleri verimi düşürmektedir.

15- Köylerde isteyen öğretici dersi öğleden sonra yapabilmelidir. Müftülük bu konuda esnek davranmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇIK, Abdullah vd. (2007). Yaz Kur'an Kursları Öğrenci Kitabı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- ARSEVEN, Ali Doğan (2001). Alan Araştırma Yöntemi, İlkeler, Teknikler, Örnekler, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- AYDIN, M. Şevki (2007a). "Kur'an Kursu ve Kur Sistemi", Diyanet Aylık Dergi, S. 195, s. 20-24.
- AYDIN, M. Şevki (2007b). "Yaz Kur'an Kursunda Kur Sistemi", Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kitabı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- AYDIN, M. Şevki (2007c). "İsteğe Bağlı Din Eğitimi Taleplerini Kur'an Kursunun Karşılama Durumu", Diyanet Aylık Dergi, S. 193, s. 38-42.
- BAŞKURT, İrfan (2007). Din Eğitimi Açısından Kur'an Öğretimi ve Yaz Kur'an Kursları (İstanbul Örneği), İstanbul: DEM Yayınları.
- Din Eğitimi Alt Komisyonu Raporu (1983). Ankara: D.P.T.
- Diyanet İşleri Başkanlığı (2010). <http://www.diyaret.gov.tr/turkish/dinegitimi/din-egitimi-dairesi-baskanligi-icerik-yaz-kur-an-kurslari-150.aspx>. (03.12.2010).
- Diyanet İşleri Başkanlığı İstatistikleri 2008 (2009). Ankara:
- DURMUŞ, Alpaslan ve Işlak, Hatice ve Gökçeğöz Karatekin, N. (2006). Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- İŞİKDOĞAN, Davut ve Korukcu, Adem (2008). "Yaz Kur'an Kurslarında Kur Sistemi ve Kur'an Kursu Öğreticilerinin Bu Sisteme Bakışı", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 49, S. 1, s. 216, 220.
- KARATAŞ, İbrahim Hakan, Alpaslan Durmuş, Dudu Ekinci ve Hatice Işlak (2007). Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kitabı, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- KÖKEN, Hayrullah (2005). "M. Şevki Aydın İle Din Eğitimi ve Din Hizmetlerinde Yeni Açılımlar, Yeni Ufuklar Üzerine", Diyanet Aylık Dergi, S. 172, s. 26-29.
- ÖNDER, Mustafa (2008). "Teorik ve Pratik Açından Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programına Bir Bakış", Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl:13, S. 2, s. 276.
- ÖNDER, Mustafa (2009). Yaz Kur'an Kurslarında Dini Öğretmek (Sorunlar ve Çözüm Önerileri), Sivas: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- TOSUN, Cemal (1993). Din ve Kimlik, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- URAL, Ayhan ve Kılıç, İbrahim (2005). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı (2005). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.